

"ראשונים תמיד אנחנו"

בלוג

הסוגיה "מי פותח ראשון" משמעותית בכל מאבק תחרותי. ב-TAKI השחקן הצעיר פותח ראשון; בפינג-פונג או בכדורגל תכריע זריקת מטבע מי יגיש ראשון או יבעט את בעיטת הפתיחה, ובדמקה או שח-מט יבצע את המהלך הראשון מי שמשחק בכלים הלבנים. על פי רוב, לפותח ראשון (שכבר נמצא "על הסוס") יתרון של ממש על פני מתחריו, ובעולם השיווק נפוץ המושג "First-mover advantage".

אלא שבעולם המשפט "הראשונות" עלולה לעיתים להוות חסרון. דווקא התובע - "המוציא מחברו" - שעליו חובת הראייה, הוא הנאלץ לפתוח ראשון בהבאת ראיותיו. הוא יחשוף ראשון את חוות דעת מומחיו ואת תצהירי עדי, ויקנה לצד השני את האפשרות להתמודד עימם.

ברגיל, המערער החולק על שומת המס, נאלץ לפתוח בהבאת הראיות לסתור אותה. אלא שכאשר השומה עוסקת ב"מלאכותיות" (שעיקרה בסעיף 86 לפקודת מס הכנסה) דווקא פקיד השומה צריך להביא ראשון ראיות לה. אלא שלעיתים, מתגלעת מחלוקת מהי הטענה שבמוקד השומה: טענת "סיווג שונה" לפי הדין הכללי או טענת "מלאכותיות" לפי דין המס.

כך התרחש לאחרונה בערעור מס שהתגלגל לאולמו של כב' השופט קירש (ע"מ 56286-07-18). המערערים טענו שבלב המחלוקת טענת מלאכותיות ועל פקיד השומה לפתוח ראשון בהבאת הראיות לכך, בעוד שפקיד השומה טען לסיווג שונה. בית המשפט המחיש בעזרת סוסים את ההבדלים בין הטענות. לשיטתו, השאלה "אם ראובן חתם על נייר המעביר סוס מחזקתו לחזקתו של שמעון?" (מחלוקת עובדתית טהורה), והשאלה "אם הנייר שנחתם מבטא מכר של הסוס או שמא השאלתו?" (מחלוקת בקשר לנפקות המשפטית) הן שאלות של "סיווג שונה". הכרעת שאלות אלו יפה בהכרח גם לדיני החוזים והקניין. ואולם, השאלה "אם מכירת הסוס מראובן לשמעון הובילה להפחתת מס בלתי נאותה?", היא שאלה של "מלאכותיות", שהכרעתה תיוותר מצומצמת לד' אמותיו של עולם המס.

לדידו של בית המשפט, רק אם הסוגיה העיקרית שהציב פקיד השומה בכתבי טענותיו עוסקת ב"מלאכותיות" יפתח פקיד השומה בהבאת הראיות. בראיית כבוד השופט קירש, הואיל והנישום ממילא זכאי על פי דין לקבל את כל החומר עליו ביסס פקיד השומה את שומתו, ספק אם יש חשיבות לשאלה מי יפתח בהבאת הראיות "ודומה כי לעיתים מדובר ב'סערה בצלוחית מים' ולא יותר".

ברם, אם אכן אין חשיבות לשאלה מי יפתח בהבאת הראיות, ואם טוען פקיד השומה באותה נשימה ובאותה השומה הן לסיווג שונה והן למלאכותיות (כשומה חלופית, רק ליתר ביטחון), מדוע לא יפתח פקיד השומה בהבאת הראיות?! הייתכן שפקיד השומה יטען בעת ובעונה אחת (באותה השומה) שהחזזה שחתמו ראובן ושמעון מבטא את השאלת סוסו של ראובן (ולא מכר), ובאותה נשימה שאם זהו מכר של הסוס אזי הוא הוביל להפחתת מס בלתי נאותה?!

סערה בצלוחית מים ולא יותר קבע בית המשפט, והשית את נטל הבאת הראיות על הנישום. "לפעמים השאלות

מסובכות והתשובות פשוטות" כתב ד"ר סוס, אך לעיתים דווקא תשובות פשוטות יוצרות שאלות מסובכות...

אין באמור לעיל כדי להחליף ייעוץ משפטי מלא וספציפי.

הדברים האמורים נכונים למועד פרסומם.

אנשי קשר

שלמה אביעד זידר
מגשר, שותף

דניאל פסרמן
ראש תחום מסים